

**GLÓWNY INSPEKTORAT JAKOŚCI HANDLOWEJ
ARTYKUŁÓW ROLNO-SPOŻYWCZYCH**

Wydział Kontroli Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych i Środków Produkcji

GI-GNK-403- /07

**INFORMACJA ZBIORCZA O WYNIKACH KONTROLI
w zakresie wprowadzania do obrotu artykułów rolno – spożywczych
potencjalnie zawierających produkty GMO**

Z A T W I E R D Z A M

Główny Inspektor

Monika Rzepecka

Warszawa

maj

2007 rok

I. S T R E S Z C Z E N I E

Zgodnie z *Rocznym ramowym planem kontroli Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno – Spożywczych* na 2006 rok, wojewódzkie inspektoraty JHARS w IV kwartale 2006 roku, przeprowadziły kontrolę w zakresie wprowadzania do obrotu artykułów rolno – spożywczych potencjalnie zawierających produkty GMO. Kontrolą objęto ziarno soi i przetwory sojowe, ziarno kukurydzy i przetwory kukurydziane, a także produkty, w których skład wchodziło ziarno soi lub kukurydzy. Poddane kontroli surowce, produkty oraz półprodukty pochodziły z **55 przedsiębiorstw** prowadzących działalność w zakresie importu i dystrybucji surowców oraz wyrobów gotowych, producentów przetwarzających te surowce, oraz przedsiębiorców konfekcjonujących importowane surowce i wyroby gotowe. Próbkę pobrano **głównie w hurtowniach** prowadzących obrót dodatkami funkcjonalnymi, dodatkami do produkcji pieczywa i wędlin oraz chrupków kukurydzianych (**21 jednostek**), w **zakładach przetwórstwa zbożowego** i produkujących przetwory z kukurydzy (**9 jednostek**), w **zakładach mięsnych** i drobiarskich (**9 jednostek**), **piekarniczych** (**6 jednostek**), **owocowo – warzywnych** (**4 jednostki**).

Kontrola objęła następujące województwa: dolnośląskie, lubelskie, lubuskie, mazowieckie, podlaskie, pomorskie, śląskie, świętokrzyskie, wielkopolskie i zachodniopomorskie.

W większości kontrolowanych jednostek t.j. w **49**, przedsiębiorcy deklarowali wprowadzanie do obrotu żywności wolnej od GMO. W celu sprawdzenia deklaracji, a także w przypadku braku tej deklaracji, sprawdzenie artykułów wytypowanych jako potencjalnie zawierających GMO, inspektorzy pobrali próbki do badań laboratoryjnych. Kontrolę poddano **79 partii** o łącznej masie **285 t**. W wyniku przeprowadzonych badań w **4 próbkach** stwierdzono obecność modyfikacji genetycznych. W żadnej z nich wartość procentowa organizmów zmodyfikowanych genetycznie nie przekroczyła 0,9%.

W toku kontroli sprawdzono posiadanie dokumentów, w tym certyfikatów umożliwiających identyfikację surowców i wyrobów gotowych potencjalnie genetycznie zmodyfikowanych lub zawierających GMO. Z **79 partii** poddanych kontroli **64**, tj. **81 %** deklarowane było jako **wolne od GMO**, z czego **27 partii**, tj. **42 %** ogółem deklarowanych jako wolne od GMO, **posiadało certyfikaty**, potwierdzające ten fakt. Żadnej deklaracji, dotyczącej informacji o modyfikacji genetycznej nie posiadało **15 partii**, tj. **19 %** i żadna z poddanych badaniom partii nie posiadała deklaracji o zawartości GMO.

Podczas przeprowadzania kontroli inspektorzy JHARS sprawdzili ponadto **prawidłowość znakowania artykułów rolno – spożywczych, zgodnie z wymaganiami określonymi w przepisach krajowych**. Kontrolę poddano **117 partii** o łącznej masie **295 t** surowców, półproduktów i wyrobów gotowych. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły **10 partii** o łącznej masie **4 t**. Fakt zamieszczenia na opakowaniu lub etykiecie błędnych informacji lub brak zamieszczenia wymaganych informacji wprowadza w błąd konsumenta. Nieprawidłowości mogą świadczyć o niezajomości przez producentów obowiązujących w tym zakresie przepisów prawnych, bądź o celowym ich działaniu.

W stosunku do przedsiębiorców, u których przeprowadzono kontrolę i stwierdzono nieprawidłowości, organy IJHARS zastosowały następujące sankcje: wystawiły **10 mandatów** na łączną kwotę **800 zł**, wydały **9 decyzji** administracyjnych.

II. CZĘŚĆ OGÓLNA

1. Cel kontroli

Celem kontroli była ocena zakresu stosowania przez producentów artykułów spożywczych surowców genetycznie zmodyfikowanych, ze szczególnym uwzględnieniem:

- prawidłowości znakowania przeznaczonych do obrotu produktów zawierających GMO, składających się z GMO lub wyprodukowanych z GMO, z uwzględnieniem rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 1829/2003 z dnia 22 września 2003 roku w sprawie genetycznie zmodyfikowanej żywności i paszy,
- przestrzegania przez użytkownika GMO obowiązku przekazywania i przechowywania wymaganej dokumentacji dotyczącej surowców i wyrobów gotowych zawierających produkt GMO, zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 1830/2003 z dnia 22 września 2003 roku dotyczącego możliwości śledzenia i etykietowania organizmów zmodyfikowanych genetycznie oraz możliwości śledzenia żywności i produktów paszowych wyprodukowanych z organizmów zmodyfikowanych genetycznie i zmieniającego dyrektywę 2001/18/WE,
- sposobu składowania i transportu produktów zawierających GMO, składających się z GMO lub wyprodukowanych z GMO, zapewniającego zachowanie właściwej jakości handlowej w/w produktów oraz zapobiegającego kontaminacji GMO.

Przedmiotem kontroli były:

- **52** partie soi oraz jej pochodnych o masie **82** t,
- **26** partii kukurydzy i jej pochodnych o masie **203** t,
- 1 partia artykułu zawierającego w swoim składzie zarówno soję, jak i kukurydzę o masie **0,05** t.

2. Miejsce i czas kontroli

W IV kwartale 2006 roku wojewódzkie inspektoraty JHARS przeprowadziły kontrolę w zakresie wprowadzania do obrotu artykułów rolno – spożywczych, potencjalnie genetycznie zmodyfikowanych lub zawierających produkty GMO. Kontrola objęła następujące województwa: dolnośląskie, lubelskie, lubuskie, mazowieckie, podlaskie, pomorskie, śląskie, świętokrzyskie, wielkopolskie i zachodniopomorskie.

Kontrolą objęto artykuły spożywcze potencjalnie wyprodukowane lub składające się ze składników wyprodukowanych z GMO, pochodzące z 55 przedsiębiorstw prowadzących działalność w zakresie importu i dystrybucji surowców oraz wyrobów gotowych, producentów przetwarzających te surowce, a także przedsiębiorców konfekcjonujących importowane surowce i wyroby gotowe, w tym:

- **21 hurtowni** spożywczych, w tym prowadzących obrót dodatkami funkcjonalnymi, dodatkami do produkcji pieczywa i wędlin oraz chrupek kukurydzianych,
- **8 zakładów mięsnych,**
- **6 zakładów piekarniczych,**

- **6 zakładów produkujących przetwory z kukurydzy** (chrupki kukurydziane, płatki kukurydziane, popcorn, kasza kukurydziana),
- **4 zakłady przetwórstwa owocowo – warzywnego,**
- **3 zakłady przetwórstwa zbożowego,**
- 1 zakład cukierniczy,
- 1 zakład piekarniczo – cukierniczy,
- 1 zakład garmazeryjny,
- 1 zakład przetwórstwa drobiarskiego,
- 1 zakład chłodniczy,
- 1 importer,
- 1 dystrybutor.

Do kontroli wytypowano podmioty gospodarcze biorąc pod uwagę potencjalną możliwość wykorzystania przez nie surowców i półproduktów zmodyfikowanych genetycznie oraz na podstawie wyników kontroli przeprowadzonych w latach ubiegłych.

3. Podstawy prawne

Podczas przeprowadzania kontroli obowiązywały w powyższym zakresie następujące przepisy prawne:

- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 1829/2003 z dnia 22 września 2003 roku w sprawie genetycznie zmodyfikowanej żywności i paszy (Dz. Urz. WE L 268 z 18.10.2003, str. 1 – 23),
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 1830/2003 z dnia 22 września 2003 roku dotyczące możliwości śledzenia i etykietowania organizmów zmodyfikowanych genetycznie oraz możliwości śledzenia żywności i produktów paszowych wyprodukowanych z organizmów zmodyfikowanych genetycznie i zmieniające dyrektywę 2001/18/WE (Dz. Urz. WE L 268 z 18.10.2003, str. 24 – 28),
- rozporządzenie Komisji (WE) Nr 65/2004 z dnia 14 stycznia 2004 roku ustanawiające system opracowania i przydzielania unikalnych identyfikatorów organizmom zmodyfikowanym genetycznie (Dz. Urz. WE L 10 z 16.01.2004, str. 5 – 10),
- rozporządzenie Komisji (WE) Nr 641/2004 z dnia 6 kwietnia 2004 roku w sprawie szczegółowych zasad wykonywania rozporządzenia (WE) Nr 1829/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady odnoszącego się do wniosków o zatwierdzenie nowego typu żywności i paszy genetycznie zmodyfikowanej, powiadamiania o istniejących produktach oraz przypadkowym lub technicznie nieuniknionym występowaniu materiału genetycznie zmodyfikowanego, który pomyślnie przeszedł ocenę ryzyka (Dz. Urz. WE L 102 z 07.04.2004, str. 14 – 25),
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 258/97 z dnia 27 stycznia 1997 roku dotyczące żywności i nowych składników żywności (Dz. Urz. WE L 43 z 14.02.1997, str. 1 – 6),
- dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/18/WE z dnia 12 marca 2001 roku w sprawie zamierzonego uwalniania do środowiska organizmów zmodyfikowanych genetycznie i uchylająca dyrektywę Rady 90/220/EWG (Dz. Urz. UE L 106 z 17.04.2001, str. 1 – 39),
- decyzja Rady z dnia 3 października 2002 roku Nr 2002/811, ustanawiająca noty wyjaśniające uzupełniające załącznik VII do dyrektywy 2001/18/WE Parlamentu

- Europejskiego i Rady w sprawie zamierzonego uwalniania do środowiska organizmów zmodyfikowanych genetycznie i uchylającą dyrektywę Rady 90/220/EWG (Dz. Urz. UE L 280 z 18.10.2002 roku, str. 27 – 36),
- zalecenie Komisji Nr 2004/787/WE z dnia 4 października 2004 roku w sprawie wytycznych technicznych w zakresie pobierania próbek i wykrywania organizmów zmodyfikowanych genetycznie oraz materiałów produkowanych z organizmów zmodyfikowanych genetycznie lub w składzie produktów w kontekście rozporządzenia (WE) Nr 1830/2003 (Dz. Urz. UE L 348 z 24.11.2004 roku, str. 18 – 26),
 - ustawa z dnia 22 czerwca 2001 roku o organizmach genetycznie zmodyfikowanych (t.j. Dz. U. z 2007 roku Nr 36, poz. 233),
 - ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 roku o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. Nr 171, poz. 1225),
 - ustawa z dnia 21 grudnia 2000 roku o jakości handlowej artykułów rolno – spożywczych (Dz. U. z 2005 roku, Nr 187, poz. 1577 z późn. zm.),
 - rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 grudnia 2002 roku w sprawie znakowania środków spożywczych i dozwolonych substancji dodatkowych (Dz. U. Nr 220, poz. 1856 z późn. zm.),
 - rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 kwietnia 2004 roku w sprawie szczegółowego zakresu i sposobu znakowania niektórych grup i rodzajów artykułów rolno – spożywczych kodem identyfikacyjnym partii produkcyjnej (Dz. U. Nr 83, poz. 772),
 - ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 roku Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. Nr 106, poz. 1148),
 - rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 stycznia 2005 roku w sprawie nadania inspektorom Inspekcji Weterynaryjnej, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno – Spożywczych oraz Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa uprawnień do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego (Dz. U. Nr 15, poz. 124 z późn. zm.).

III. CZĘŚĆ SZCZEGÓŁOWA

1. Wyniki kontroli

Większość kontrolowanych podmiotów gospodarczych wytypowanych do kontroli t.j. **49** deklarowała wprowadzanie do obrotu artykułów rolno – spożywczych wolnych od modyfikacji genetycznych. Pozostałe 6 jednostek nie przedstawiło deklaracji dotyczącej GMO. W celu sprawdzenia wiarygodności deklaracji producentów inspektorzy JHARS pobrali próbki. Badania laboratoryjne 77 próbek zostały wykonane w Laboratorium Specjalistycznym GIJHARS w Warszawie, natomiast badanie pozostałych 2 próbek zostało zlecone laboratorium zewnętrznemu (Centralne Laboratorium Jakości w Łodzi – Centralny Ośrodek Badawczo Rozwojowy Przemysłu Gastronomicznego i Artykułów Spożywczych).

1.1. Badania laboratoryjne

W celu wykonania badań laboratoryjnych w trakcie kontroli pobrano **79** próbek materiału potencjalnie genetycznie zmodyfikowanego lub zawierającego produkty GMO, pochodzących z partii o łącznej masie **285 t**.

Informacja zbiorcza o wynikach kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu artykułów rolno – spożywczych potencjalnie zawierających produkty GMO

Pobierane do badań laboratoryjnych próbki pochodziły z artykułów, których dokumentacja sugerowała potencjalną zawartość produktu GMO oraz w przypadku, gdy deklaracja producenta „wolny od GMO” lub podobne sformułowanie nie była poparta odpowiednimi dokumentami. Ponadto przy wyborze próbek inspektorzy sugerowali się składem artykułu, wskazującym na możliwość istnienia modyfikacji genetycznych oraz pochodzeniem materiału, zwracając szczególną uwagę na materiały pochodzące z krajów będących największymi producentami GMO (USA, Kanada, Argentyna, Chiny).

Wyboru materiału przeznaczonego do wykonania analiz laboratoryjnych dokonano spośród surowców, półproduktów oraz produktów spożywczych, potencjalnie genetycznie zmodyfikowanych lub zawierających produkty GMO stosowanych do:

- produkcji pieczywa, pieczywa chrupkiego i pieczywa półcukierniczego,
- produkcji wyrobów ciastkarskich,
- produkcji przetworów zbożowych (płatków śniadaniowych, chrupek, wafli),
- produkcji przetworów mięsnych (w tym przetworów drobiowych),
- produkcji wyrobów kulinarnych (pyz i mrożonych wyrobów kulinarnych),
- produkcji koncentratów spożywczych (sosów),
- produkcji pasztetów sojowych,
- produkcji popcornu,
- produkcji przetworów owocowo – warzywnych, w tym konserw i mrozonek.

Badania laboratoryjne ukierunkowano na wykrycie obecności i ewentualnej zawartości następujących modyfikacji genetycznych:

- **soi:**
 - ⇒ Roundup Ready (dopuszczona do obrotu w UE) – badanie jakościowe,
 - ⇒ DuPont i Liberty (niedopuszczona do obrotu w UE) – badanie jakościowe,
- **kukurydzy:**
 - ⇒ MON 810, NK 603, Bt 11, Bt 176, GA 21 (dopuszczone do obrotu w UE) badanie jakościowe,
 - ⇒ TC 1507, MON 863, T 25 (dopuszczone do obrotu w UE) – badanie jakościowe,
 - ⇒ Bt 10 (niedopuszczone do obrotu w UE) – badanie jakościowe,

W wyniku przeprowadzonego badania jakościowego metodą PCR wynik negatywny, tzn. brak obecności modyfikacji genetycznych, uzyskało:

- **49** partii soi oraz jej pochodnych o masie **71 t**,
- **25** partii kukurydzy i jej pochodnych o masie **175 t**,
- **1** partia artykułu zawierającego w swoim składzie zarówno soję, jak i kukurydzę o masie **0,05 t**.

W **3** partiach soi oraz jej pochodnych, o łącznej masie **1445 kg**, w wyniku badań jakościowych stwierdzono obecność, a następnie w wyniku badań ilościowych stwierdzono zawartość składników genetycznie zmodyfikowanych tj. modyfikacji genetycznych soi RR, na następującym poziomie:

- w izolacie białka sojowego SUPRO 595 - poniżej 0,01 %,

Informacja zbiorcza o wynikach kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu artykułów rolno – spożywczych potencjalnie zawierających produkty GMO

- w funkcjonalnym koncentracie białka sojowego ALPHA 12 - poniżej 0,01 %,
- w mączce sojowej - poniżej 0,5 %.

W 1 partii ziarna kukurydzy o masie **28 t**, w wyniku badań jakościowych stwierdzono obecność składników genetycznych poniżej 0,01 %.

Surowce, produkty i półprodukty, w których stwierdzono występowanie GMO pochodziły z:

- 2 partie – państwa Unii Europejskiej, w tym:
 - ⇒ funkcjonalny koncentrat białka sojowego ALPHA 12 - Holandia,
 - ⇒ mączka sojowa - Dania,
- 1 partia – kraje trzecie:
 - ⇒ izolat białka sojowego SUPRO 595 - USA ,
- 1 partia – Polska:
 - ⇒ ziarno kukurydzy.

Wyniki szczegółowych analiz laboratoryjnych przedstawia Tabela 1. oraz Załącznik 2.

Tabela 1. Wykaz partii, w których stwierdzono obecność modyfikacji genetycznych soi RR.

Wyszczególnienie	Ilość próbek	% próbek w stosunku do wszystkich poddanych analizie laboratoryjnej
modyfikacje genetyczne poniżej 0,5%	1	1,3
modyfikacje genetyczne poniżej 0,01%	3	3,8

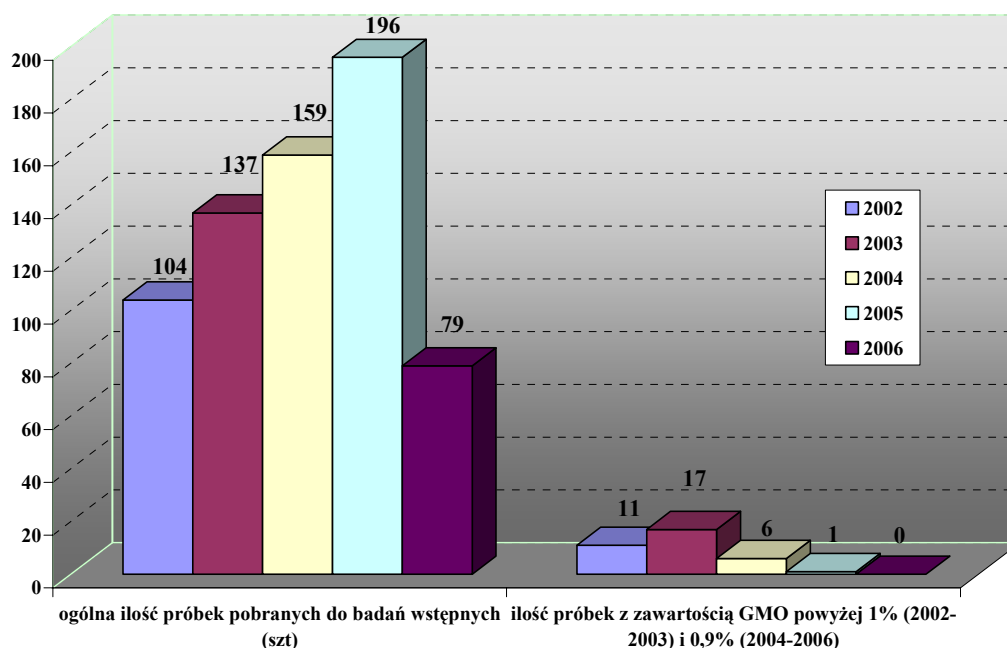
1.2. Porównanie wyników analiz laboratoryjnych przeprowadzonych w latach 2002 – 2006

Porównując wyniki kontroli zrealizowanej przez Inspekcję Jakości Handlowej Artykułów Rolno – Spożywczych w 2005 r., do wyników kontroli w 2006 r., należy uwzględnić fakt, że w 2006 r. zmalała ogólna liczba pobieranych do kontroli próbek środków spożywczych potencjalnie genetycznie zmodyfikowanych lub zawierających GMO, o ok. 60 %. W roku 2005 w kontroli uczestniczyły wszystkie inspektoraty, natomiast w roku 2006 - 10 inspektoratów.

W odróżnieniu od kontroli przeprowadzonych w latach 2002 – 2003, w latach 2004 – 2006, do badań laboratoryjnych pobrano jedynie próbki surowców, półproduktów oraz produktów spożywczych przeznaczonych do produkcji żywności, nie pobierano próbek środków żywienia zwierząt.

W wyniku przeprowadzonej kontroli nie stwierdzono obecności GMO powyżej 0,9%.

Wykres 1. Porównanie wyników badań laboratoryjnych w latach 2002 - 2006

1.3. Kontrola prawidłowości znakowania

Oznakowanie artykułów służy przekazywaniu właściwych i wiarygodnych informacji konsumentom oraz umożliwia im świadomy wybór pomiędzy produktem spożywczym genetycznie zmodyfikowanym lub zawierającym GMO, a produktem będącym jego konwencjonalnym odpowiednikiem.

W toku kontroli dokonano sprawdzenia prawidłowości znakowania artykułów rolno – spożywczych potencjalnie genetycznie zmodyfikowanych lub zawierających GMO, na zgodność z zapisami rozporządzenia Nr 1829/2003 oraz rozporządzenia Nr 1830/2003.

Obowiązek znakowania określeniem, iż dany produkt zawiera GMO, nie dotyczy wszystkich artykułów rolno – spożywczych. Obowiązkwowi takiemu podlegają jedynie artykuły rolno – spożywcze zawierające materiał, który zawiera, składa się lub został wyprodukowany z GMO w części większej niż 0,9 % składników żywnościowych rozpatrywanych odrębnie lub żywności zawierającej jeden składnik oraz jeśli producent danego artykułu udowodni, że obecność materiału genetycznie zmodyfikowanego jest przypadkowa, bądź nieunikniona technicznie.

W 49 kontrolowanych podmiotach gospodarczych przedsiębiorcy deklarowali wprowadzanie do obrotu wolnych od GMO artykułów rolno – spożywczych. W próbkach pobranych w kontrolowanych jednostkach nie stwierdzono obecności GMO na poziomie powyżej 0,9 %.

1.4. Kontrola przestrzegania przez użytkownika GMO¹⁾ obowiązku przekazywania i przechowywania wymaganej dokumentacji surowców i wyrobów gotowych zawierających GMO – „możliwość śledzenia” (traceability)

System traceability ma na celu ułatwienie kontroli i weryfikacji wymaganego przepisami prawnymi znakowania oraz umożliwia sprawne wycofanie produktów spożywczych zawierających lub składających się z GMO, w przypadku kiedy zaistnieje ryzyko zagrożenia dla zdrowia ludzi lub bezpieczeństwa środowiska.

Zgodnie z zapisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 1830/2003 do wdrożenia systemu traceability zobowiązani są wszyscy operatorzy żywności, to znaczy wszystkie osoby, które umieszczają produkt GM na rynku lub otrzymują taki produkt od dostawców wewnątrz Unii Europejskiej. Dokumentacja powinna być przechowywana przez 5 lat od daty każdej transakcji zarówno przez podmiot udostępniający, jak i otrzymujący genetycznie zmodyfikowany produkt spożywczy. Ponadto każdy operator żywności jest zobligowany do udostępnienia informacji, zawartych w prowadzonym przez niego rejestrze, na życzenie kompetentnego organu kontroli.

Ponieważ większość przedsiębiorców deklarowała obrót produktami wolnymi od GMO nie przekazywali i przechowywali wymaganej dokumentacji, dotyczącej surowców i wyrobów gotowych zawierających GMO, określonej rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 1830/2003, dotyczącym możliwości śledzenia i etykietowania organizmów zmodyfikowanych genetycznie oraz możliwości śledzenia żywności i produktów paszowych, wyprodukowanych z organizmów zmodyfikowanych genetycznie i zmieniającym dyrektywę 2001/18/WE. Ponadto należy zaznaczyć, iż przedsiębiorcy wprowadzający do obrotu artykuły żywnościowe niemodyfikowane genetycznie nie są zobowiązani do deklarowania na etykiecie lub w dokumentacji braku GMO w środkach spożywczych będących przedmiotem obrotu.

W toku kontroli sprawdzono posiadanie dokumentów, w tym certyfikatów umożliwiających identyfikację surowców i wyrobów gotowych potencjalnie genetycznie zmodyfikowanych lub zawierających GMO. Stwierdzono:

- ⇒ jako wolne od GMO deklarowane były **64 partie**, tj. **81 %** poddanych badaniom laboratoryjnym, **Certyfikaty** potwierdzające ten fakt posiadało **27 partii**, tj. **42 %** partii deklarowanych jako wolne od GMO,
- ⇒ żadnej deklaracji, dotyczącej informacji o modyfikacji genetycznej nie posiadało **15 partii**, tj. **19 %** poddanych badaniom laboratoryjnym,
- ⇒ żadna z poddanych badaniom partii nie posiadała deklaracji o zawartości GMO.

Charakterystykę pobranych próbek przedstawia Załącznik 3.

¹⁾ zgodnie z ustawą z dnia 22 czerwca 2001 r. o organizmach genetycznie zmodyfikowanych „użytkownik GMO” to osoba fizyczna lub prawna bądź też jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, dokonująca na własny rachunek operacji zamkniętego użycia GMO lub działania polegającego na zamierzonym uwolnieniu GMO do środowiska, w tym wprowadzenie do obrotu produktów GMO

1.5. Dodatkowe ustalenia kontroli

1.5.1. Kontrola dokumentacji

W toku działań kontrolnych inspektorzy sprawdzili dokumentację, jaką dysponowali przedsiębiorcy. W tym zakresie stwierdzono szereg nieprawidłowości.

Do najważniejszych należało:

- brak możliwości przyporządkowania okazywanych dokumentów do konkretnej partii – 10 jednostek,
- brak zgodności numeru seryjnego partii znajdującej się w magazynie z okazanym w dokumentach – 3 jednostki.

Stwierdzono także:

- brak atestów jakościowych, wyników badań laboratoryjnych czy certyfikatów, potwierdzających nieobecność produktu GMO – 8 jednostek (woj. dolnośląskie, lubuskie, mazowieckie, wielkopolskie, zachodniopomorskie),
- brak zgodności masy deklarowanej w przedstawionym dokumencie, z masą partii znajdującej się w magazynie – 13 jednostek,
- brak w oznakowaniu informacji dotyczących posiadanych dokumentów, poświadczających nieobecność produktu GMO – 8 jednostek (woj. lubelskie, mazowieckie, podlaskie, śląskie, zachodniopomorskie),
- brak dokumentacji dotyczącej kraju pochodzenia zakupionego surowca – 1 jednostka (woj. wielkopolskie),
- brak oznakowania w języku polskim 1 jednostka (woj. śląskie).

W/w nieprawidłowości świadczą o nieuczciwym postępowaniu przedsiębiorców.

1.5.2. Warunki składowania artykułów rolno – spożywczych

Kontroli poddano warunki składowania panujące w magazynach 55 podmiotów, na terenie których dokonano kontroli artykułów rolno – spożywczych.

Podczas kontroli w 6 podmiotach stwierdzono następujące **nieprawidłowości**:

- składowanie przeterminowanych artykułów rolno – spożywczych – 2 jednostki (woj. mazowieckie i śląskie),
- brak cech legalizacji lub utrata jej ważności – 3 jednostki (woj. dolnośląskie, lubelskie oraz mazowieckie),
- brak sprzętu kontrolno – pomiarowego – 1 jednostka (woj. lubelskie),
- brak monitoringu parametrów temperatury oraz wilgotności względnej powietrza – 3 jednostki (woj. dolnośląskie, lubelskie oraz śląskie),
- brak zabezpieczeń przed szkodnikami – 1 jednostka (woj. mazowieckie).

W stosunku do pozostałych 49 podmiotów inspektorzy nie wnieśli zastrzeżeń do warunków składowania. Magazyny były czyste, suche, przewiewne, bez obcych zapachów, wyposażone w sprzęt kontrolno – pomiarowy. W pomieszczeniach magazynowych prowadzony był

monitoring parametrów temperatury i wilgotności względnej powietrza, a wyniki pomiarów odnotowywano w rejestrach. Nie stwierdzono przekroczeń, określonych w normach dla poszczególnych surowców lub produktów. Pomieszczenia magazynowe były w pełni zabezpieczone przed szkodnikami oraz gryzoniami. W magazynach nie stwierdzono składowania wyrobów przeterminowanych ani wyrobów o pogorszonej jakości handlowej. Produkty w opakowaniach transportowych poukładane były na paletach lub na półkach, w sposób zabezpieczający przed zabrudzeniem, zdeformowaniem czy uszkodzeniem.

Biorąc pod uwagę fakt, iż surowce znajdujące się w magazynach deklarowane były przez dostawców jako niemodyfikowane genetycznie lub nie zawierające składników genetycznie zmodyfikowanych (bądź nie zamieszczono takiej informacji), składowano je w pomieszczeniach magazynowych nie posiadających stref przyjmowania, składowania i wydawania surowców lub wyrobów zawierających produkt GMO, w sposób nie zabezpieczający przed ewentualną kontaminacją GMO.

1.5.3. Wymagania formalno – prawne

Spośród 55 **podmiotów**, na terenie których odbywała się kontrola, **13**, tj. **24 %** ogółem skontrolowanych, **nie dopełniło obowiązku zgłoszenia prowadzenia działalności gospodarczej w zakresie produkcji, składowania, konfekcjonowania i obrotu**, do właściwego ze względu na miejsce zamieszkania lub siedzibę zgłaszającego, wojewódzkiego inspektora Jakości Handlowej Artykułów Rolno – Spożywczych. W trakcie kontroli zgłoszenia dokonało 3 właścicieli w/w jednostek. Przed wejściem w życie ustawy o jakości handlowej artykułów rolno – spożywczych działalność prowadziło 5 jednostek z wyżej wymienionych.

W żadnym z podmiotów gospodarczych, na terenie których odbywała się kontrola, nie zatrudniano rzeczoznawców.

1.5.4. Prawdliwość znakowania

Podczas przeprowadzanej kontroli sprawdzono ponadto prawidłowość znakowania artykułów rolno - spożywczych na zgodność z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 grudnia 2002 roku w sprawie znakowania środków spożywczych i dozwolonych substancji dodatkowych.

Kontroli w zakresie znakowania poddano **117** partii różnych surowców, półproduktów i wyrobów gotowych potencjalnie zawierających produkt GMO o łącznej masie **295 t** pochodzących z 55 podmiotów. Kontrolą znakowania objęto:

- **83 partie** nasion **soi** i jej przetworów, przeznaczonych do produkcji żywności, o łącznej masie **90 t**,
- **32 partie** ziarna **kukurydzy** oraz jej przetwory, o łącznej masie **205 t**,
- **2 partie** artykułów zawierających w swoim składzie zarówno soję, jak i kukurydzę **0,06 t**.

Stwierdzono **10 partii** (tj. 8,5 % poddanych kontroli partii) o łącznej masie **4 t** (tj. odpowiednio **1,7%** poddanych kontroli partii) nieprawidłowo oznakowanych.

Nieprawidłowości występowały w jednostkach zlokalizowanych w województwach: mazowieckim, pomorskim, śląskim oraz świętokrzyskim.

Stwierdzone w toku kontroli nieprawidłowości w oznakowaniu środków spożywczych mogą świadczyć o nieznanomości przez część producentów i handlowców obowiązujących przepisów. Uchybienia takie, jak stosowanie niepełnego nazewnictwa w zakresie deklaracji rodzaju produktu, błędnie podana data minimalnej trwałości, bądź jej brak, brak informacji o zawartości użytych składników, brak numeru partii produkcyjnej czy też brak oznakowania w języku polskim, świadczą również o celowym działaniu producentów uniemożliwiającym nabywcom dokonanie pełnego i świadomego wyboru konsumenckiego.

Udział masowy partii gdzie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie znakowania, w stosunku do masy wszystkich partii poddanych kontroli, przedstawia Załącznik 1.

2. Zastosowane sankcje

W związku z przeprowadzonymi działaniami kontrolnymi WIJHARS zastosowały następujące sankcje:

⇒ **6 mandatów karnych na łączną kwotę 800 zł, w tym:**

- 1 mandat, w wysokości 200 zł, za wprowadzenie konsumenta w błąd poprzez niewłaściwe znakowanie,
- 3 mandaty, w łącznej wysokości 400 zł, za stosowanie wag o nieaktualnych cechach legalizacji,
- 2 mandaty, w łącznej wysokości 200 zł, za wprowadzanie do obrotu artykułów nieodpowiadających jakości handlowej (artykuły przeterminowane),

⇒ **9 decyzji administracyjnych, w tym:**

- 5 decyzji zakazujących wprowadzenia do obrotu przeterminowanych artykułów o łącznej masie 768 kg,
- 4 nakazyjące zniszczenie o łącznej masie 200 kg i objętości 6 l.

2.1. Podsumowanie wyników kontroli

Większość przedsiębiorców deklarowała wprowadzanie do obrotu artykułów rolno – spożywczych wolnych od GMO.

Z **79 partii** poddanych kontroli **64**, tj. **81 %** deklarowane było jako **wolne od GMO**, z czego **27 partii**, tj. **42 %** ogółem deklarowanych jako wolne od GMO, **posiadało certyfikaty**, potwierdzające ten fakt. Po przeprowadzonych badaniach laboratoryjnych w/w partii **obecność GMO stwierdzono w 4 partiach**. **W żadnej z tych partii zawartość GMO nie przekroczyła 0,9%.**

Kontrola wykazała nieprawidłowości w zakresie znakowania, które mogą świadczyć o nieznanomości obowiązujących przepisów prawnych. Kontroli w zakresie znakowania poddano **117 partii** różnych surowców, półproduktów i wyrobów gotowych potencjalnie zawierających produkt GMO. Stwierdzono **10 partii** tj. **8,5 %** poddanych kontroli nieprawidłowo oznakowanych.

Brak oznakowania w języku polskim, błędne określenie daty minimalnej trwałości, czy brak kodu identyfikacyjnego partii, może wprowadzić w błąd konsumenta.

3. Wnioski z kontroli

Celem prowadzonych przez Inspekcję działań kontrolnych jest eliminacja z rynku artykułów rolno – spożywczych, zawierających organizmy genetycznie zmodyfikowane, nie oznakowanych lub oznakowanych w sposób niezgodny z obowiązującymi przepisami oraz jednocześnie przeciwdziałanie nieuczciwym praktykom handlowym, mającym na celu wprowadzenie konsumenta w błąd, poprzez zatajenie informacji o zawartości organizmów genetycznie zmodyfikowanych w produkcie.

Według publikowanych raportów uprawy roślin transgenicznych z roku na rok wzrastają. W 2006 roku uprawy takie stanowiły 102 mln hektarów i wzrosły w stosunku do roku 2005 o 13%. Już w 22 krajach uprawiane są rośliny genetycznie zmodyfikowane, krajem na świecie o największej powierzchni takich upraw są Stany Zjednoczone. Uprawiana jest głównie soja (60%), kukurydza (23%), bawełna, rzepak, mniejszy udział powierzchniowy stanowi ryż, papaja i ziemniaki. Uprawy prowadzą również Czechy i Słowacja, a więc nasi bliscy sąsiedzi.

Ekspansja roślin transgenicznych trwa. Mogą one występować w wielu produktach w postaci przetworzonej i nieprzetworzonej. Według eksperta Instytutu Żywności i Żywienia Pani dr Iwony Traczyk przewiduje się, że w roku 2020 około 30% żywności znajdującej się na rynku będzie pochodziło od transgenicznych osobników. Jeżeli Polska chce być wolna od GMO musi prowadzić ścisły nadzór i kontrolę produktów znajdujących się na rynku.

Konsumenci roszczą sobie prawo do świadomego dokonywania wyboru. Autentyczność deklaracji dotyczących składu i cech jakościowych produktów, w tym przede wszystkim obecności lub nieobecności modyfikacji genetycznych, jest coraz bardziej wymuszana na przedsiębiorcach przez odbiorców ich produktów, w tym również konsumentów. Aktualne trendy wskazują, iż o konkurencyjności artykułów rolno – spożywczych nie decyduje wyłącznie ich jakość, ale także wiarygodna informacja odnośnie poszczególnych parametrów jakościowych, najlepiej – jeśli jest potwierdzona odpowiednim certyfikatem.

Pomimo, iż w toku niniejszej kontroli nie stwierdzono ani jednej próbki, w której zawartość GMO przekroczyłaby 0,9%, to jednak należy w dalszym ciągu prowadzić kontrolę w tym zakresie. Produkty modyfikowane genetycznie wciąż wzbudzają obawy konsumentów i prowokują do ciągłej dyskusji na płaszczyźnie międzynarodowej na temat ich oddziaływań na ludzi, zwierzęta i środowisko. Biorąc pod uwagę powyższe, w celu monitorowania obecności na polskim rynku artykułów rolno – spożywczych genetycznie zmodyfikowanych lub zawierających GMO, Inspekcja uznaje za zasadne przeprowadzenie kolejnych kontroli.

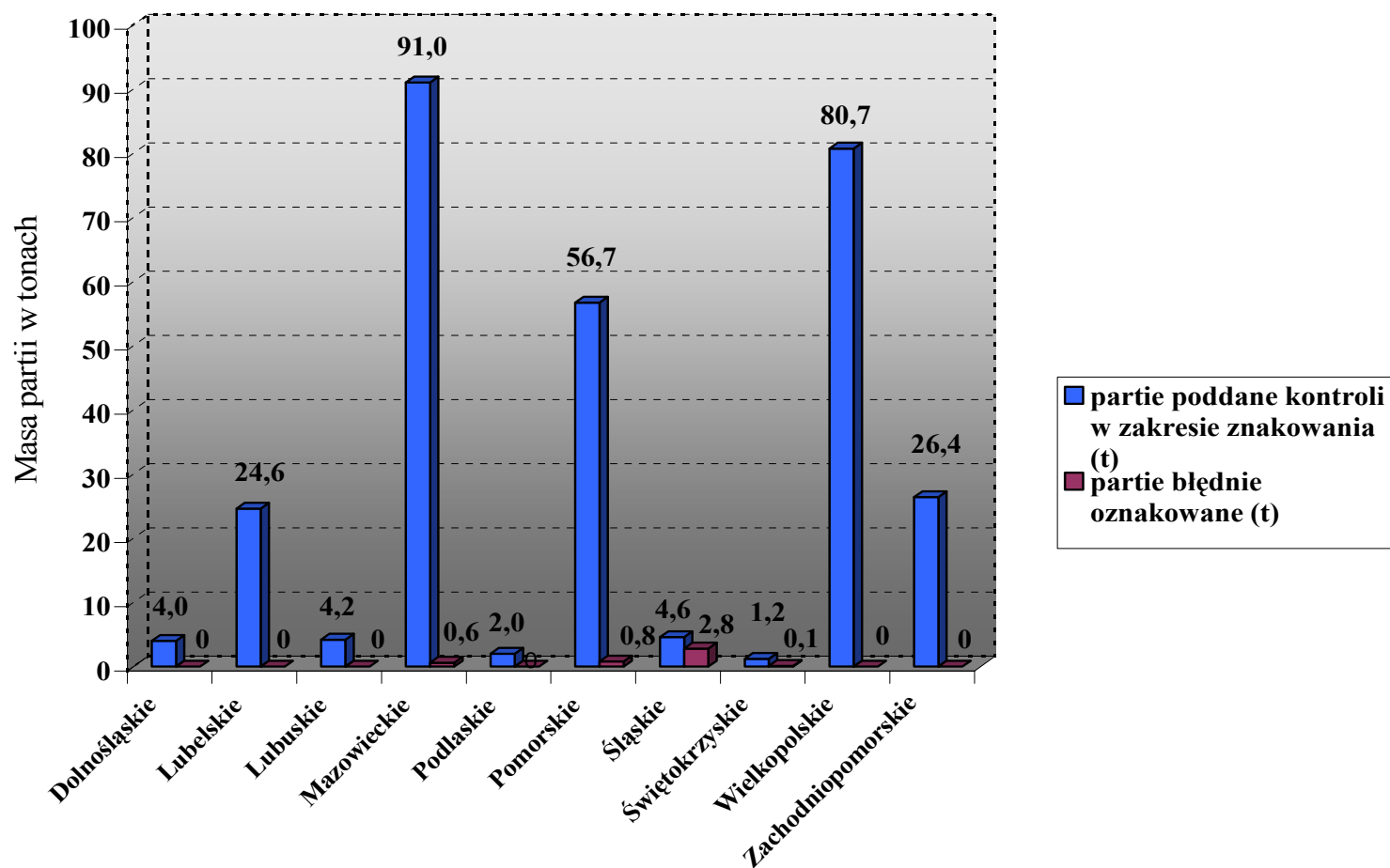
Załączniki – 3 szt.

Opracowała: Aleksandra Szymańska

Sprawdziła: Dorota Krzyżanowska

Warszawa, dnia kwietnia 2007 roku

Partie błędnie oznakowane w stosunku do wszystkich partii poddanych kontroli

Informacja zbiorcza o wynikach kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu artykułów rolno – spożywczych potencjalnie zawierających produkty GMO

Załącznik 2.

Tabela 1. Pobrane próbki do kontroli z podziałem na poszczególne województwa.

Lp.	Nazwa artykułu spożywczego	Przeznaczenie artykułu	Wielkość kontrolowanej partii [kg]	Kraj pochodzenia artykułu/ Kraj pierwotnego pochodzenia artykułu	Artykuł oznakowany na etykiecie, opakowaniu, zawieszce jako:				Wynik analiz laboratoryjnych
					wolny od GMO	posiada certyfikat	brak informacji odnośnie zawartości GMO	zawiera organizm/y genetycznie zmodyfikowany/e/ wyprodukowany z GMO/zawiera składnik wyprodukowany z GMO	
Dolnośląskie									
1.	Grysik kukurydziany	Produkcja chrupek kukurydzianych	4 000	Polska	-	-	+	-	-
2.	Kaszka kukurydziana gruba	Produkcja chrupek kukurydzianych	10	Polska	-	-	+	-	-
Lubelskie									
3.	Kaszka kukurydziana	Produkcja płatków	20 500	Polska	-	-	+	-	-
4.	Mąka kukurydziana	Do produkcji pieczywa chrupkiego	2 000	Polska	-	-	+	-	-
5.	Ziarno soi	Produkcja pieczywa	30	Kanada	+	+	-	-	-
6.	Ziarno soi	Produkcja pieczywa	648	Kanada	-	-	-	-	-
7.	Meritena 100 – skrobia kukurydziana spożywcza	Produkcja piekarska i ciastkarska	450	Słowacja	-	+	+	-	-

Informacja zbiorcza o wynikach kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu artykułów rolno – spożywczych potencjalnie zawierających produkty GMO

8.	Ziarno soi	Przetwórstwo spożywcze	450	Kanada	+	-	-	-	-
9.	Odtłuszczona tostowana mąka sojowa	Przetwórstwo spożywcze	175	Serbia i Czarnogóra	+	-	-	-	-
Lubuskie									
10.	Mieszanka babuni	Produkcja pieczywa	5	UE	-	-	+	-	-
11.	Masa makowa	Produkcja pieczywa	18	UE	-	-	+	-	-
12.	Mąka kukurydziana	Produkcja pieczywa	630	Polska	-	-	+	-	-
13.	Ziarno soi	Produkcja pieczywa	1 350	Czechy	-	-	+	-	-
14.	ULDO – P DINKEL 100% mix	Produkcja pieczywa	25	Polska	+	-	-	-	-
15.	Mieszanka Kołodziej MIX	Produkcja pieczywa typu Kołodziej	25	Polska	-	-	+	-	-
16.	Ziarno soi	Sprzedaż	50	Czechy	+	-	-	-	-
17.	Białkon W	Produkcja przetworów mięsnych	20	Polska	+	-	-	-	-
18.	Koncentrat sojowy	Produkcja przetworów mięsnych	100	Słowacja	-	-	+	-	-
19.	Koncentrat białka Protecon	Produkcja przetworów mięsnych	688	Izrael	-	-	+	-	-
Mazowieckie									
20.	Płatki kukurydziane	Sprzedaż	7392	Polska	+	-	-	-	-
21.	Grys kukurydziany	Produkcja płatków	25 000	Holandia	+	-	-	-	-

Informacja zbiorcza o wynikach kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu artykułów rolno – spożywczych potencjalnie zawierających produkty GMO

22.	Kasza kukurydziana	Sprzedaż	24480	Polska	+	-	-	-	-
23.	Ziarno soi	Produkcja pieczywa	610	Kanada	+	+	-	-	-
24.	Chrupki kukurydziane	Sprzedaż	140	Polska	-	-	+	-	-
25.	Grys kukurydziany	Produkcja chrupek	1 000	Polska	+	-	-	-	-
26.	Środek wypiekowy Supramix	Produkcja pieczywa półcukierniczego , wyrobów ciastkarskich	3 650	Czechy	-	+	+	-	-
27.	Środek wypiekowy Unimax	Produkcja pieczywa półcukierniczego , wyrobów ciastkarskich	1 450	Czechy	-	+	+	-	-
28.	Ziarno soi	Produkcja pieczywa półcukierniczego	125	Kanada	-	+	+	-	-
29.	Polepszacz - purapan	Produkcja pieczywa	200	Polska	-	-	+	-	-
30.	Mieszanka MAISANO 25%	Produkcja pieczywa	150	Niemcy/Czechy	-	-	+	-	-
31.	Ziarno soi	Produkcja pieczywa	90	Czechy	-	-	+	-	-
32.	Śruta sojowa	Produkcja mąki sojowej	14 000	Niemcy	+	+	-	-	-
33.	Mąka sojowa	Produkcja wafli, pieczywa, sosów	8 000	Niemcy	+	-	-	-	-
Podlaskie									
34.	Teksturowane białko sojowe	Produkcja pyz z nadzieniem mięsnym	20	Chiny	+	+	-	-	-
35.	Ziarno soi	Produkcja pieczywa	60	Kanada	+	-	-	-	-
36.	Mieszanka wieloziarnowa	Produkcja pieczywa	50	Polska	-	-	+	-	-

Informacja zbiorcza o wynikach kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu artykułów rolno – spożywczych potencjalnie zawierających produkty GMO

37.	Izolat białka sojowego SUPRO EX 33	Produkcja przetworów drobiowych	580	Belgia	+	+	-	-	-
38.	Preparat białkowy KERRY	Produkcja przetworów drobiowych	660	Polska	-	-	+	-	-
39.	Izolat białka sojowego SUPRO 595	Produkcja przetworów drobiowych	40	USA	+	+	-	-	< 0,01
40.	Ziarno soi	Produkcja ciastek	540	Kanada	-	+	-	-	-
Pomorskie									
41.	Ziarno soi	Produkcja pieczywa	500	Czechy	-	-	+	-	-
42.	Mieszanka do wypieku pieczywa (pieczywo czosnkowe)	Produkcja pieczywa	25	Polska	-	-	+	-	-
43.	Kaszka kukurydziana	Produkcja chrupiek kukurydzianych	3600	Polska	-	-	+	-	-
44.	Ziarno soi	Produkcja pieczywa	450	Czechy	-	-	+	-	-
45.	RESPONSE 4430 - teksturowany koncentrat białka sojowego	Produkcja przetworów mięsnych	150	Dania	+	+	-	-	-
46.	PROCON 21000 - koncentrat białka sojowego	Produkcja przetworów mięsnych	300	Dania	+	+	-	-	-
47.	Alpha 8 - funkcjonalny koncentrat białka sojowego	Produkcja przetworów mięsnych	2 620	Dania	+	+	-	-	-
48.	Alpha 12 - funkcjonalny koncentrat białka sojowego	Produkcja przetworów mięsnych	1 280	Dania	+	+	-	-	< 0,01

Informacja zbiorcza o wynikach kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu artykułów rolno – spożywczych potencjalnie zawierających produkty GMO

49.	MĚG – KON 70 - koncentrat białka sojowego	Produkcja przetworów mięsnych	40	Dania	+	+	-	-	-
50.	Alpha 6 - funkcjonalny koncentrat białka sojowego	Produkcja przetworów mięsnych	40	Dania	+	+	-	-	-
51.	Ziarno kukurydzy „Popcorn”	Produkcja popcornu	23 735	Argentyna	-	-	+	-	-
52.	Ziarno kukurydzy „Popcorn”	Produkcja popcornu	23 602	Argentyna	-	-	+	-	-
Śląskie									
53.	Ziarno kukurydzy	Produkcja popcornu	250	Węgry	-	-	+	-	-
54.	Mączka sojowa	-	125	Holandia	+	-	-	-	< 0,5
55.	Ziarno soi	Bezpośrednie spożycie	60	Kanada	-	+	+	-	-
56.	C PROSANTE 68344 – tekstruowana odtuszczona mąka sojowa	Produkcja mrożonych wyrobów kulinarnych	380	Holandia	-	+	+	-	-
57.	C PROLIA 68235– odtuszczona poekstrakcyjna mąka sojowa	Produkcja mrożonych wyrobów kulinarnych	110	Holandia	-	+	+	-	-
58.	Ziarno soi	Produkcja pieczywa	125	Kanada	-	+	-	-	-
Świętokrzyskie									
59.	Izolowane białko sojowe SUPRO 500 E	Produkcja wędlin	20	Belgia	+	-	-	-	-
60.	Alpha 8 - funkcjonalny koncentrat białka sojowego	Produkcja wędlin	60	Dania	+	-	-	-	-

Informacja zbiorcza o wynikach kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu artykułów rolno – spożywczych potencjalnie zawierających produkty GMO

61.	Alpha 8 - funkcjonalny koncentrat białka sojowego	Produkcja wędlin	720	Dania	+	-	-	-	-
62.	Koncentrat białka sojowego ARCON SJ	Produkcja wędlin	100	Holandia	+	-	-	-	-
63.	Izolat białka sojowego ISOPRO 900 EM	Produkcja wędlin	60	Chiny	+	-	-	-	-
64.	SOYLIN białkowy emulgator i stabilizator r emulsji i tekstury	Produkcja wędlin	100	Dania	+	-	-	-	-
65.	Izolowane białko sojowe SOMAX M	Produkcja wędlin	80	Chiny	-	-	+	-	-
66.	DANPRO DS - funkcjonalny koncentrat białka sojowego	Produkcja wędlin	40	Dania	+	+	-	-	-
Wielkopolskie									
67.	Paleczki kukurydziane - chrupki	Produkcja chrupiek kukurydzianych	105	Polska	-	-	+	-	-
68.	Kasza kukurydziana	Sprzedaż	300	Polska	-	-	+	-	-
69.	Ziarno kukurydzy	Produkcja kaszy kukurydzianej	28 000	Polska	-	-	+	-	< 0,01
70.	Kukurydza	Sprzedaż	380	Polska	-	-	+	-	-
71.	Kasza kukurydziana	Sprzedaż	25	-	-	-	+	-	-
72.	Nasiona soi	Produkcja chleba, pasztetów sojowych	30	Chiny	+	+	-	-	-
73.	Kukurydza konserwowa	Sprzedaż	6 426	Polska	-	-	+	-	-
74.	Sos meksykański	Sprzedaż	5 431	Polska	-	-	+	-	-

**Informacja zbiorcza o wynikach kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu
artykułów rolno – spożywczych potencjalnie zawierających produkty GMO**

75.	Ziarno soi	Sprzedaż	20 000	Ukraina	+	+	-	-	-
76.	Ziarno soi	Sprzedaż	20 000	Ukraina	+	+	-	-	-
Zachodniopomorskie									
77.	Ziarno kukurydzy pękającej	Produkcja popcornu	23 451	Węgry	-	+	+	-	-
78.	Ziarno kukurydzy pękającej	Produkcja popcornu	2 520	Niemcy	-	+	+	-	-
79.	Ziarno kukurydzy pękającej	Produkcja popcornu	400	Argentyna	-	-	+	-	-

Tabela 2. Charakterystyka pobranych próbek

Lp.	Miejsce pobrania próbki	Liczba próbek	Liczba próbek (szt.)			Pochodzenie partii		
			nie posiadające żadnej deklaracji dotyczącej GMO	deklarowane jako wolne od GMO	deklarowane jako zawierające GMO	Krajowe	Państwa UE	Państwa trzecie
1.	Białystok	7	1	6	-	2	1	4
3.	Gdańsk	12	2	10	-	2	8	2
4.	Katowice	6	-	6	-	-	4	2
5.	Kielce	8	1	7	-	-	6	2
6.	Lublin	7	-	7	-	2	2	3
7.	Poznań	10	6	4	-	6	-	3
8.	Szczecin	3	1	2	-	-	2	1
9.	Warszawa	14	3	11	-	5	7	2
9.	Wrocław	2	-	2	-	2	-	-
10.	Zielona Góra	10	1	9	-	3	5	1
RAZEM		79	15	64	-	22	35	20